

DKY Huotarinen Heini(OM), Siivola
Heli(VNK)

15.01.2018

JULKINEN

Asia

EU/Europarlamenttivaalien 2019 ajankohdan määräytyminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus**Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu**

Euroopan unionin neuvoston yleisten asioiden työryhmässä on keskusteltu loppusyksyn 2017 aikana vuoden 2019 europarlamenttivaalien ajankohdasta. Mikäli yhteisymmärrystä vaalien ajankohdan siirtämisestä ei saavuteta maaliskuuhun 2018 mennessä, europarlamenttivaalit toimitetaan niiden säännönmukaisena ajankohtana eli 6.–9.6.2019. Suomen osalta vaalipäivä olisi siis 9.6.2019.

Suomen kanta

Europarlamenttivaalien sopivimman ajankohdan määrittelyyn Suomen kannalta vaikuttavat huhtikuussa 2019 toimitettavat eduskuntavaalit ja niitä seuraavat hallitusneuvottelut sekä heinäkuussa 2019 alkava Suomen EU-puheenjohtajuuskausi.

Esillä olleista vaihtoehdoista säännönmukainen vaalipäivä 9.6.2019 olisi Suomen kannalta paras, koska siinä eduskuntavaalien ja europarlamenttivaalien väliin jäisi riittävästi aikaa. Ajankohta ei siltikään ole liian myöhäinen alkavaa puheenjohtajuuskautta tai kesälomien alkamisesta oletettavasti aiheutuvaa äänestysaktiivisuuden laskua ajatellen. Myös ajankohdat viikkoa tai kahta ennen säännönmukaista ajankohtaa voisivat olla Suomelle sopivia, joskin vaalipäivän ollessa 26.5. tai aiemmin voidaan joutua tekemään pieni tekninen muutos EP-vaalien ehdokasasettelun aikatauluihin.

Europarlamenttivaalien aikaistaminen toukokuun 19. päivään olisi ongelmallista vaalien teknisen toimittamisen ja hallitusneuvottelujen todennäköisen päällekkäisyyden kannalta. Vaalien siirtäminen säännönmukaista vaalipäivää myöhemmäksi ei myöskään ole toivottavaa.

Suomi on aiemmin kannattanut europarlamenttivaalien ajankohdan siirtämistä pysyvästi kesäkuusta toukokuulle. Näitä neuvotteluja ei ole tällä hetkellä käynnissä.

Europarlamenttivaalien äänestysaktiivisuus on muita vaaleja huonompi (Suomessa vuonna 2014 toimitetuissa europarlamenttivaaleissa 41 % ja vuonna 2009 toimitetuissa europarlamenttivaaleissa 40,3 %). Vaalien ajankohdan määrittelyssä ja europarlamenttivaalijärjestelmän kehittämistä pohtiessa tulisikin pohtia, miten äänestysaktiivisuutta saataisiin lisättyä.

Pääasiallinen sisältö

Europarlamenttivaalien ajankohta määräytyy europarlamenttivaalien vaalisäädöksen 76/787/EHTY, ETY, Euratom 10 ja 11 artikloiden nojalla. Vaalisäädökseen perustuen europarlamenttivaalien toimittamisajanjakso vuonna 2019 on kesäkuun alkuun sijoittuva nelipäiväinen, torstaista sunnuntaihin kestävä ajanjakso, jonka puitteissa kukin jäsenvaltio järjestää omat vaalinsa. Vuoden 2019 europarlamenttivaalien säännönmukainen toimittamisajanjakso alkaisi torstaina 6.6. ja päättyisi sunnuntaina 9.6.2019. Suomessa vaalipäivä olisi sunnuntai 9.6. ja ennakoäänestys toimitettaisiin kotimaassa 29.5.-4.6. ja ulkomailla 29.5.-2.6. Ehdokasasettelun määräaika Suomessa olisi tällöin 30.4.2019 eli noin kaksi viikkoa eduskuntavaalien jälkeen.

Jos vaalien toimittaminen kuitenkin osoittautuisi unionissa mahdottomaksi kyseisenä säännönmukaisena ajankohtana, neuvosto voi vaalisäädöksen nojalla yksimielisesti ja Euroopan parlamenttia kuultuaan päättää toimittamisajanjakson siirtämisestä enintään kahta kuukautta aikaisemmaksi tai yhtä kuukautta myöhäisemmäksi. Päätös ajanjakson siirtämisestä on tehtävä vähintään vuotta ennen kuin nykyisen parlamentin toimikausi päättyy, vuoden 2019 osalta siis viimeistään tulevan kesäkuun aikana.

Säännönmukaiseen ajanjaksoon 6.-9.6.2019 sisältyy helluntai, joka useimmissa jäsenvaltiossa on kirkollinen pyhäpäivä. Vuoden 2014 europarlamenttivaalien osalta helluntaita pidettiin yhtenä syynä siihen, että europarlamenttivaalien ajankohtaa aikaistettiin kahdella viikolla. Vuoden 2014 europarlamenttivaalit toimitettiin toukokuun lopussa (22.-25.5.).

Vaalisäädöksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan parlamentti kokoontuisi ensimmäisenä tiistaina, joka seuraa vaalien toimittamisajanjakson päättymisestä alkavaa yhden kuukauden määräaika.

Keskusteluja vaalipäivän siirtämisestä on alustavasti käyty neuvoston yleisten asioiden työryhmässä loppusyksystä 2017 Belgian ja Saksan aloitteesta. Puheenjohtajamaana toiminut Viro on esittänyt keskusteltavaksi joitakin vaihtoehtoisia ajankohtia, joista aikaisin olisi 16.-19.5.2019 ja myöhäisin 27.-30.6.2019. Viro veti keskustelun

yhteen puheenjohtajakautensa päätteeksi toteamalla, että yksikään keskusteluissa olleista ajankohdista ei ole noussut suosituimmaksi. Epätodennäköisin ja vähiten kannatettu ajankohta olisi kuitenkin 13.-16.6.2019, joka ei ole enää esillä olevana vaihtoehtona.

Keväällä 2018 puheenjohtajamaana toimiva Bulgaria on tuonut esiin kahdenvälisissä keskusteluissa, että vaikuttaa melko mahdollomalta löytää yhteisymmärrys sopivasta ajankohdasta. Yhteisymmärryksen pitäisi löytyä maaliskuuhun 2018 mennessä. Yleisten asioiden työryhmässä 2. helmikuuta käydään keskustelu ajankohdista. Keskustelussa ovat esillä vaihtoehdot 16.-19.5. ja 23.-26.5. säännönmukaisen ajankohdan lisäksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Europarlamenttivaalien ajankohdan muuttamisesta päättää neuvosto yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan (Europarlamenttivaalien vaalisäädös 76/787/EHTY, ETY, Euratom, artikkelit 10 ja 11).

Käsittely Euroopan parlamentissa

Mikäli vaalit toimitetaan niiden säännönmukaisena ajankohtana, asiaa ei käsitellä Euroopan parlamentissa. Bulgarian eurooppaministeri Pavlova on saanut EP:ltä kirjeen, jossa todetaan, että vaalit pitäisi järjestää 23.-26.5. Kyseessä on ei-sitova kannanotto, jota neuvoston ei tarvitse ottaa huomioon.

Kansallinen valmistelu

Institutionaalisten asioiden jaosto 15.-16.1.
EU-MINVA 19.1.2017

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Suomessa europarlamenttivaalit toimitetaan noudattaen vaalilakia (714/1998), puoluelakia (10/1969) ja ehdokkaan vaalirahoituksesta annettua lakia (273/2009) sekä EU:n vaalisäädöstä (76/787/EHTY, ETY, Euratom).

Taloudelliset vaikutukset

Europarlamenttivaalien ajankohdalla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Eduskuntavaalien ja europarlamenttivaalien yhdistämistä selvitettiin puoluesihteerityöryhmässä alkuvuonna 2017, mutta tällöin yhdistämisestä ei päästy yksimielisyyteen (Työryhmän mietintö OM 36/2017) eikä asia sen jälkeenkään ole ollut vireillä. Europarlamenttivaalit osuvat samaan kevääseen kuntavaalien kanssa vuonna 2029 ja jälleen eduskuntavaalien kanssa vuonna 2039, mikäli eduskuntavaalien säännönmukainen rytmi säilyy. Hyvin lyhyelle aikavälille osuvien vaalien toimittamisaikataulu tulee siis mietittäväksi myös tulevaisuudessa. Oikeusministeriön työryhmämietinnössä Vaalien ajankohdat ja kansalaisten osallistumisoikeudet (31/2014) todetaan, että Suomen pidemmän aikavälin tavoitteena voisi olla europarlamenttivaalien aikaistaminen, jolloin voitaisiin arvioida mahdollisuutta järjestää europarlamentti- ja eduskuntavaalit tai kunnallisvaalit samanaikaisesti niiden osuessa samalle vuodelle.

Euroopan parlamentti antoi neuvostolle 11.11.2015 ehdotuksen vaalisäädöksen uudistamiseksi SEUT 223(1) artiklan mukaisesti. Neuvotteluja vaalisäädöksestä on käyty siitä lähtien. Coreper on viimeksi arvioinut EU:n vaalisäädöstä koskevien keskustelujen tilannetta neuvostossa pj:n suullisen katsauksen ja muistion (15241/17) pohjalta joulukuussa 2017. Asiaa on käsitelty eduskunnassa (U 4/2016 vp ja UJ 31/2016 vp).

Asiakirjat

15241/17 (vaalisäädöstä koskevat neuvottelut)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Heini Huotarinen, OM, 02951 50127, heini.huotarinen@om.fi
Arto Jääskeläinen, OM, arto.jaaskelainen@om.fi
Eeva Aittoniemi, OM, eeva.aittoniemi@om.fi
Heli Siivola, VNK/VNEUS, heli.siivola@vnk.fi
Kim Fyhr, EUE, kim.fyhr@formin.fi

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat	vaalit
Hoitaa	OM
Tiedoksi	EUE, OKM, SM, UM, VM, VNK
